

¹Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

МАРКЕТИНГОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ПОДІЄВОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто особливості подієвого туризму, окреслено основні напрями його розвитку. Ідентифіковано ключові світові тренди сфери розваг і відпочинку. Проаналізовано вплив карантинних обмежень і широкомасштабної війни в Україні на розвиток подієвого туризму. Розроблено рекомендації щодо розвитку подієвого туризму в Україні у післявоєнний період.

Ключові слова: подієвий туризм; туристична інфраструктура; сфера розваг і відпочинку.

Подієвий туризм є достатньо новим напрямом туризму як у світі, так і в Україні. При цьому головною мотивацією для туристів є відвідування певних спортивних, розважальних, музичних чи інших подій, як спостерігачів, так і учасників [1, С. 460]. Характерними особливостями подієвого туризму є видовищність, насиченість його програм, яскравість і привабливість атмосфери проведення. Розвиток подієвого туризму обумовлений збільшенням попиту споживачів щодо отримання нових яскравих вражень від певних подій – фестивалів і карнавалів, спортивних змагань, конференцій тощо.

Перешкодою динамічному розвитку сфери туризму в Україні стало повномасштабне вторгнення РФ, що призвело до значного зменшення, а в центральному, східному та південному регіонах України – до зникнення туристичних потоків. Для того, щоб відновити вітчизняну туристичну галузь, необхідно пропонувати нові продукти та послуги, використовувати нові підходи до їх просування та збуту. Важливу роль при цьому відіграватиме подієвий туризм.

Особливості подієвого туризму, напрями його розвитку розглядалися у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених. Зокрема, Щука Г. П., Ковальська Л. В., Безрученков Ю. В. визначають особливості та основні характеристики подієвого туризму [2, С. 72–73]. Власенко І. В. розглядає специфічні характеристики подієвого

туризму та напрями використання організованих подій для підсилення функцій туризму [3, С. 8–9]. Аналіз доходів і видатків на ринку подієвого туризму, основні тенденції його розвитку проведено Бондаренко С. М., Герасименко К. М. [4, С. 95–96]. Тенденції розвитку подієвого туризму в Україні та його вплив на формування туристичної привабливості території розглядається Писаревою І. В., Радіоновою О. М. та Приходько М. Д. [5, С. 107–108].

Суттєвою перешкодою розвитку подієвого туризму у світі стала пандемія коронавірусу Covid-19, а в Україні – ще й повномасштабне вторгнення Росії. Проте вітчизняні вчені розробляють напрями відновлення та визначають перспективи розвитку вітчизняної туристичної галузі. Зокрема, вплив війни на туристичні потоки та туристично-рекреаційний потенціал країни і шляхи розвитку туристичної сфери України після війни розглядають у своїх наукових працях Барвінок Н. В., Барвінок М. В. [6]. Ключові перспективи повоєнного відновлення сфери туризму в Україні окреслено у працях Сірої Е. О., Голубець І. М., Безрученкова Ю. В. [7]. Втрати вітчизняної сфери туризму від війни та напрями порятунку туристичного бізнесу аналізують Бордун О., Шевчук В., Монастирський В. та Лучка О. [8].

Розвиток подієвого туризму в Україні відбувається швидкими темпами, причому кожен регіон має свої особливості. Тому визначення проблем і перспектив розвитку подієвого туризму в Україні з урахуванням ключових світових тенденцій, у тому числі забезпечення туристичної інфраструктури, сприятимуть відновленню цієї галузі у післявоєнний період.

Метою даного наукового дослідження є маркетингове дослідження основних трендів розвитку подієвого туризму в світі, стану та перспективи його розвитку у повоєнний період в Україні.

Індустрія розваг у світі постійно розвивається з метою задоволення попиту споживачів на особливі враження. При відвідуванні розважальних заходів відчуття учасників мають бути захоплюючими, автентичними, унікальними, персоналізованими, інтерактивними та доступними для спільного використання.

До сучасних тенденцій світового розвитку сфери подієвого туризму належать [9]:

- використання доповненої реальності за рахунок згенерованого сенсорного входу, а саме: відео, звуку, графіки чи даних GPS;
- облаштування тематичних готелів, зокрема готелів-музеїв;
- використання соціальних мереж для спілкування із споживачами, облаштування фотозон для відвідувачів;

- турбота про довкілля, розроблення «зелених» програм, зокрема зменшення використання пластику, збільшення використання сонячної енергії, пропозиція веганського меню тощо;
- використання інтеракторів, які спілкуються та взаємодіють із туристами, щоб створити абсолютно унікальний досвід. У сучасних умовах зростає роль використання акторів у цій сфері через відсутність чи обмежене спілкування в реальному житті;
- використання віртуальної реальності, успішний досвід використання якої залежить від соціальної взаємодії та ігрової механіки;
- формування індивідуального досвіду за рахунок унікальних вражень;
- використання штучного інтелекту;
- використання поєднання їжі та розваг, що є невід'ємним елементом досвіду туристів – від тематичних страв до фестивалів їжі;
- оздоровлення туристів і підвищенні їх обізнаності у цій сфері;
- створення парків для серфінгу, щоб забезпечити зростання інтересу до нього поза морем.

Через повномасштабне вторгнення РФ в Україну у 2022 році вітчизняна туристична галузь опинилася в складному становищі – втрата частини туристично-рекреаційних ресурсів, зруйнована інфраструктура, порушення логістики, значна кількість переміщених осіб, спричинили значне зменшення туристичних потоків, як внутрішніх, так і міжнародних.

Відновлення туристичної галузі має розпочатися із регіонів, які найменше постраждали від агресії Росії, зокрема західних областей України. До прикладу, за даними Державного агентства розвитку туризму за 1 квартал 2023 року, найбільший приріст податкових надходжень від засобів розміщення туристів зафіксовано у Чернівецькій області, яка цього року сплатила до бюджету 5 млн 152 тис. грн. На 17% збільшилася частка сплаченого податку від засобів розміщення туристів на Рівненщині – 3 млн 430 тис. грн. Серед лідерів по сплаті податків і Львівщина. За перші три місяці поточного року від Львівської області до бюджету надійшло 60 млн 434 тис. грн, що на 16% більше ніж у 2022 році [14].

Разом з тим, повноцінне відновлення розвитку подієвого туризму можливе лише після закінчення воєнних дій на території України. Розвиток подієвого туризму вимагає належної інфраструктури туристичних ресурсів. Це стосується як туристичних компаній, так і закладів тимчасового проживання та харчування, туристично-інформаційних центрів, перевізників і різноманітних

сервісних комунікацій. Необхідним є також наявність підприємств, що будуть забезпечувати технічні можливості стосовно організації проведення подієвих заходів.

Загалом в Україні витрати населення на розваги та відпочинок є відносно невисокими (на рівні 1,8–1,9% грошових витрат домогосподарств) та суттєво скоротилися з початком широкомасштабної війни в Україні в 2022 році (табл. 1). Витрати населення на послуги у сфері відпочинку та культури є ще меншими та знаходяться на рівні 0,6–0,8% грошових витрат за період, що аналізується.

Таблиця 1
Динаміка грошових витрат домогосподарств в Україні
на відпочинок і культуру [10]

Витрати на відпочинок і культуру		2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Загальні витрати	В середньому на домогосподарство, грн	127,26	142,58	174,09	168,26	197,03
	Частка від грошових витрат, %	1,9	1,8	1,9	1,8	1,8
З них на товари	В середньому на домогосподарство, грн	78,17	78,95	104,72	101,91	125,62
	Частка від грошових витрат, %	1,2	1,0	1,1	1,1	1,2
З них на послуги	В середньому на домогосподарство, грн	49,09	63,63	69,37	66,35	71,41
	Частка від грошових витрат, %	0,7	0,8	0,8	0,7	0,6

Однією із складових подієвого туризму є спортивний туризм, який акумулює майже 10% від усіх світових витрат, що припадають на туризм [11]. Місткість світового ринку спортивного туризму у 2018 р. становила 1,5 млрд євро. Прогнозується, що у 2023 р. місткість ринку зросте до 7 млрд євро, тобто середньорічний темп зростання становитиме 36%, що робить ринок спортивного туризму швидкозростаючим.

Видатні спортивні події, такі як чемпіонати з футболу, Олімпійські ігри, різноманітні турніри формують великі можливості для подальшого розвитку спортивного туризму. Ці події є каталізатором економічних можливостей стосовно просування

територій і розвитку їх інфраструктури. Спорт є вираженням спадщини місця та допомагає посилити унікальність туристичних місць. Крім дослідження традиційних видів спорту, туристи можуть досліджувати місцеву культуру. Одночасно спортивний туризм надає можливості щодо отримання доходу для певної території та її туристичної інфраструктури у «низький» сезон, враховуючи, що багато спортивних заходів проходить у ті періоди, коли знижується попит у сфері традиційного туризму. Також спортивна подія є способом нанести на географічну карту місце її проведення, яке без неї не було б відомо для туристів. Значна кількість європейських мандрівників сьогодні відвідує конкретні місця відповідно до своїх спортивних уподобань, зокрема мова може йти про організацію унікального візиту до визначеного місця відвідування, пов'язаного з проведенням конкретної спортивної події.

Розвиток подієвого туризму вимагає розвинутої інфраструктури туристичних ресурсів. Це сукупність туристичних компаній, закладів тимчасового проживання та харчування (готелів, барів, ресторанів), спортивних комплексів, туристично-інформаційних центрів, перевізників, а також банківських та інших різноманітних сервісних комунікацій. Необхідністю є і наявність підприємств, які будуть забезпечувати технічні можливості щодо організації проведення подієвих заходів.

На сьогодні до найбільш важливих об'єктів спортивного туризму в Україні належать спортивні комплекси «Олімпійський» та «Арена Львів», основні характеристики яких наведені у табл. 2.

Таблиця 2

Основні характеристики спортивних комплексів
«Олімпійський» та «Арена Львів» [12; 13]

Характеристики	СК «Олімпійський»	СК «Арена Львів»
Кількість ярусів	2	2
Загальна кількість глядацьких місць	70050	34725
Загальна кількість місць для людей з особливими потребами	150	104
Загальна кількість бізнес-місць	3546	408
Кількість корпоративних VIP-лож (скай-бокси)	40	14
Президентська ложа	1	1

продовженні табл. 2

Кількість конференц-залів	15	8
Можлива кількість фаст-фудів	42	26
Розмір поля, м	105 x 68	105 x 68

Ці спортивні комплекси є багатофункціональними, тобто крім спортивних заходів, вони пропонують проведення конференцій, виставок, екскурсій, бенкетів, екстремальних розваг тощо. Це дає можливість для забезпечення більшої атракційності подати спортивну подію як багатоденний фестиваль, організувати проведення додаткових заходів, що дозволить продовжити тривалість подієвого туризму. Необхідно врахувати, що значна кількість відвідувачів спортивної події не гарантує великої кількості відвідувачів стадіону у майбутньому. Тому необхідно забезпечити творчий підхід до індустрії подієвого туризму. Цінність події можна посилити, якщо додати місцевий колорит до проведення подій і посилити місцеві враження, що дозволить відвідувачам відрізнити місце проведення даної події від інших.

В умовах карантинних обмежень у світі, а в Україні і в умовах війни та у післявоєнний період, безпека учасників спортивних подій, зокрема спортсменів, команд і глядачів, є важливою проблемою у розвитку спортивного туризму. Тому працівники інфраструктурної сфери туризму подій повинні навчити своїх власних співробітників правилам і процедурам поведінки у надзвичайних ситуаціях. Співробітники стадіонів частково повинні нести відповідальність за реалізацію плану евакуації спортсменів і глядачів у випадку пожежі, терористичних актів, витоку газу чи виникнення інших загроз для відвідувачів.

Висновки. Подієвий туризм розвивається швидкими темпами як у світі, так і в Україні та передбачає відвідування туристами певних розважальних, спортивних, музичних та інших подій у ролі як спостерігачів, так і учасників. Повноцінне відновлення розвитку подієвого туризму можливе лише після закінчення воєнних дій на території України, що вимагає належної інфраструктури туристичних ресурсів. Це стосується як туристичних компаній, так і закладів тимчасового проживання та харчування, туристично-інформаційних центрів, перевізників і різноманітних сервісних комунікацій. Необхідною умовою є також наявність підприємств, що будуть забезпечувати технічні можливості стосовно організації проведення подієвих заходів. До найбільш перспективних напрямків відновлення

подієвого туризму в Україні є: розвиток ділового, освітнього, спортивного та воєнного туризму; розроблення та впровадження національних і міжнародних програм підтримки туристичного бізнесу; впровадження нових шляхів і методів реалізації туристичних послуг; підтримання інтересу іноземних туристів до повоєнних меморіальних пам'яток і символічних місць. Важливим чинником розвитку подієвого туризму стане спроможність післявоєнної України реалізувати масштабну маркетингову кампанію на зовнішніх ринках, яка дозволить переключити сприйняття нашої країни з місця бойових дій на безпечну локацію для подорожі. Отже, програми майбутнього відновлення, про які зараз говорить Уряд, мають також охоплювати сферу туризму. Таким чином, важливо вже сьогодні починати перемовини зі світовими готельними мережами й пропонувати їм входити в Україну, формувати стратегії розвитку після війни.

1. Олійник В. В., Шикіна О. В. Сучасний стан та перспективи розвитку подієвого туризму на території України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 12. С. 460–463. 2. Щука Г. П., Ковальська Л. В., Безрученков Ю. В. Подієвий туризм: уточнення базових характеристик. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2022. № 7. С. 70–76. 3. Власенко І. В. Особливості подієвого туризму та її інноваційна складова на Вінниччині. *Економіка і організація управління*. 2022. № 1 (45). С. 5–12. 4. Бондаренко С. М., Герасименко К. М. Аналіз тенденцій розвитку ринку розваг та відпочинку. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 48. С. 94–98. 5. Писарева І. В., Радіонова О. М., Приходько М. Д. Розвиток подієвого туризму та його вплив на просування території. *Економічний простір*. 2020. № 161. С. 104–109. 6. Барвінок Н. В., Барвінок М. В. Вплив російсько-української війни на туризм в Україні та перспективи його розвитку в майбутньому. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/237/6403/13255-1?inline=1> (дата звернення: 18.06.2023). 7. Сіра Е. О., Голубець І. М., Безрученков Ю. В. Післявоєнне відновлення туризму в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2022. Вип. 68. С. 155–158. 8. Бордун О., Шевчук В., Монастирський В., Лучка О. Втрати та напрями порятунку туристичного бізнесу України в умовах війни. *Вісник Львівського університету. Сер. Економічна*. 2022. Вип. 62. С. 178–196. 9. Головні тенденції 2022 в індустрії велнесу та розваг. URL: <https://theaquaspace.com/blogs/news/the-main-trends-of-2022-in-the-wellness-and-entertainment-industry> (дата звернення: 20.06.2023). 10. Державної служби статистики України : офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 23.05.2023). 11. Потенціал європейського ринку спортивного туризму. URL: <http://surl.li/heacr> (дата звернення: 20.06.2023). 12. Арена Львів : офіційний сайт ДП. URL : <https://arenalviv.com.ua> (дата звернення 29.06.2023). 13. Олімпійський : офіційний сайт НСК. URL: <https://fcdynamo.com/pages/nsk-olimpijskij> (дата звернення: 29.06.2023). 14. ТОП-регіони за привабливістю для туристів. URL: <http://surl.li/heacn>. (дата звернення: 29.06.2023).

REFERENCES:

1. Oliinyk V. V., Shykina O. V. Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku podiievoho turyzmu na terytorii Ukrainy. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. 2016. Vyp. 12. С. 460–463.
2. Shchuka H. P., Kovalska L. V., Bezruchenkov Yu. V. Podiievyi turyzm: utochnnennia bazovykh kharakterystyk. *Industriia turyzmu i hostynnosti v Tsentralnii ta Skhidnii Yevropi*. 2022. № 7. S. 70–76.
3. Vlasenko I. V. Osoblyvosti podiievoho turyzmu ta ii innovatsiina skladova na Vinnychchyni. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*. 2022. № 1 (45). S. 5–12.
4. Bondarenko S. M., Herasymenko K. M. Analiz tendentsii rozvytku rynku rozvah ta vidpochynku. *Infrastruktura rynku*. 2020. Vyp. 48. S. 94–98.
5. Pysareva I. V., Radionova O. M., Prykhodko M. D. Rozvytok podiievoho turyzmu ta yoho vplyv na prosuvannia terytorii. *Ekonomichnyi prostir*. 2020. № 161. S. 104–109.
6. Barvinok N. V., Barvinok M. V. Vplyv rosiisko-ukrainskoi viiny na turyzm v Ukraini ta perspektyvy yoho rozvytku v maibutnomu. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/237/6403/13255-1?inline=1> (data zvernennia: 18.06.2023).
7. Sira E. O., Holubets I. M., Bezruchenkov Yu. V. Pisliavoienne vidnovlennia turyzmu v Ukraini. *Infrastruktura rynku*. 2022. Vyp. 68. S. 155–158.
8. Bordun O., Shevchuk V., Monastyrskyi V., Luchka O. Vtraty ta napriamy poriatunku turystychnoho biznesu Ukrainy v umovakh viiny. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Ser. Ekonomichna*. 2022. Vyp. 62. S. 178–196.
9. Holovni tendentsii 2022 v industrii velnesu ta rozvah. URL: <https://theaquaspace.com/blogs/news/the-main-trends-of-2022-in-the-wellness-and-entertainment-industry> (data zvernennia: 20.06.2023).
10. *Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy* : ofitsiinyi sait. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (data zvernennia: 23.05.2023).
11. Potentsial yevropeiskoho rynku sportyvnoho turyzmu. URL: <http://surl.li/heacp> (data zvernennia: 20.06.2023).
12. *Arena Lviv* : ofitsiinyi sait DP. URL : <https://arenalviv.com.ua> (data zvernennia 29.06.2023).
13. *Olimpiiskyi* : ofitsiinyi sait NSK. URL: <https://fcdynamo.com/pages/nsk-olimpijskij> (data zvernennia: 29.06.2023).
14. TOP-rehiony za pryvablyvistiю dlia turystiv. URL: <http://surl.li/heacn>. (data zvernennia: 29.06.2023).

Popko O. V. ^[1: ORCID ID: 0000-0003-3356-6070],

Doctor of Economics, Associate Professor,

Slipetskyi O. Ye. ^[1: ORCID ID: 0009-0007-5948-773X],

Post-graduate Student

¹National University of Water and Environmental Engineering, Rivne

MARKETING RESEARCH OF THE STATE AND PERSPECTIVES OF THE EVENT TOURISM DEVELOPMENT IN UKRAINE

The research aims to analyze the current trends in the development of event tourism in the world, the state and prospects of its development in the post-war period in Ukraine. The peculiarities of event tourism are considered, and the main directions of its development are outlined. The key world trends in the field of entertainment and recreation have been identified, which include the use of augmented and virtual reality, the arrangement of themed

hotels, the use of social networks for communication with customers, care for the environment, the use of interactors, the formation of individual experience through unique experiences, the use of artificial intelligence, using a combination of food and entertainment, improving the health of tourists, creating surf parks outside the sea. The impact of quarantine restrictions and a large-scale war in Ukraine on the development of event tourism is analyzed. It is noted that a full recovery of the development of event tourism in Ukraine is possible only after the end of hostilities on its territory and will require an appropriate infrastructure of tourist resources. The key perspective directions for the recovery of event tourism in Ukraine have been identified, including the development of business, educational, sports, and military tourism; development and implementation of national and international programs to support the tourist business; introduction of new ways and methods of implementation of tourist services; maintaining the interest of foreign tourists in post-war memorials and symbolic places. Recommendations for the development of event tourism in Ukraine in the post-war period have been formulated, in particular: restoration of the infrastructure of event tourism, marketing campaigns in foreign markets, which will allow changing the perception of Ukraine from a place of battlefields to a safe location for travel, involvement of global hotel chains in cooperation, involvement of foreign investments.

Keywords: event tourism; tourist infrastructure; the sphere of entertainment and recreation.

Отримано: 01 липня 2023 року
Прорецензовано: 06 липня 2023 року
Прийнято до друку: 29 вересня 2023 року